

О. Д. Сенюк

Брандес Георг

БРАНДЕС Георг (Brandes Georg; справж. – Моріс Коген; Morris Cohen; 04. 02. 1842, Копенгаген – 19. 02. 1927, там само) – данський літературознавець, публіцист. Закін. Копенгаген. університет (1864). Поглиблював знання під час числен. освіт. і наук. подорожей за кордон. На початку літ. діяльності перебував під впливом теорії позитивізму О. Конта, І. Тена та Г. Спенсера, що засвідчують уже перші його праці: збірки есеїв, статей та рецензій «Æstetiska studier» («Дослідження з естетики», 1868), «Kritiker og portrætter» («Рецензії і портрети», 1870) та доктор. дис. «Franske æstetik i vore daga» («Французька естетика в наші дні», 1870). У 1871–72 читав у Копенгаген. університеті цикл лекцій, що ввійшли до виданої в 6-ти томах праці «Hovedstrømninger i det nittende århundredes litteratur» («Головні течії в літературі 19 століття», 1872–90). У них виступив із критикою романтизму та обстоював реалізм і натуралізм у літ-рі. Пропагував творчість молодих письменників Скандинавії, які зуміли досягнути дух нової доби: данців Є.-П. Якобсена та Г. Драхмана, норвежців Г. Ібсена та Б. Б'єрнсона, шведів А. Стриндберга та В. Бенедиктсон. Твори більшості з них дістали високу оцінку в книжці Б. «Det moderne gennembruds mænd» («Люди нової хвилі», 1883). Навколо Б. гуртувалися молоді данські письменники, що сповідували його ідеї. Їхньою трибуною став ж. «Det 19 århundrede» («19 століття»), який Б. видавав разом зі своїм братом, драматургом Е. Брандесом. Радикалізм Б. в естетиці й поглядах на сусп. проблеми не знайшов відгуку в наук. колах Данії, йому не вдалося отримати каф. в університеті, й 1877 він виїхав до Німеччини, де познайомився з філософією Ф. Ніцше. Під її впливом Б. відійшов від концепції позитивізму, в його працях набрали ваги індивідуалізм і суб'єктивізм. Ще в Німеччині й одразу після повернення до Данії (1883) Б. написав кілька біографій – С. К'єркеґора (1877), Е. Тегнера (1878), Б. Дізраелі

(1878), Ф. Лассалля (1881), Л. Гольберґа (1884), – де яскраво проступили ці нові тенденції. У пізнішій творчості Б. жанр біографій, поряд із публіцистикою, став основним. Це біографії В. Шекспіра (т. 1–3, 1895–96), В. Ґете (т. 1–2, 1915), Вольтера (т. 1–2, 1916–17), Юлія Цезаря (т. 1–2, 1918) та Мікеланджело Буонаротті (т. 1–2, 1921). Під час наук. подорожей Б. кілька разів відвідав Польщу, один раз побував у Львові. 1888 видав кн. «Indtryk fra Polen» («Враження з Польщі»), у 2-й ч. якої розглядає творчість «української школи» в польс. літ-рі. 1887 побував також у Рос. імперії. Наслідком тієї подорожі була кн. «Indtryk fra Rusland» («Враження з Росії», 1888), де Б. уперше в скандинав. країнах звернувся до життя і творчості Т. Шевченка. Він подав біографію поета й проаналізував його твори: високо оцінив поеми «Гайдамаки», прирівнявши її до поеми А. Міцкевича «Пан Тадеуш», та «Кавказ», філос. і пейзажну лірику, а поему «І мертвим, і живим...» назвав яскравим взірцем соц. поезії. Оскільки Б. як критик мав заг.-європ. славу, його звернення до творчості Т. Шевченка сприяло зростанню зацікавлення нею і в ін. країнах.

Основні твори

Собрание сочинений: В 12 т. К., 1902.

Рекомендована література

1. Франко І. Юрій Брандес // Зібрання творів: В 50 т. Т. 31. К., 1981;
2. Миронов О. Шевченко в Данії // Зб. пр. 26-ї наук. шевченків. конф. К., 1985.

Бібліографічний опис:

Брандес Георг / О. Д. Сенюк // Енциклопедія Сучасної України [Електронний ресурс] / Редкол.: І. М. Дзюба, А. І. Жуковський, М. Г. Железняк [та ін.] ; НАН України, НТШ. – К. : Інститут енциклопедичних досліджень НАН України, 2004. – Режим доступу:

<https://esu.com.ua/article-37593>

2001-2025 © Ця енциклопедична стаття захищена авторським правом згідно з чинним законодавством України ([докладніше](#)).